

سوره فتح

سوره فتح، چهل و هشتمین سوره قرآن بوده و در جزء بیست و ششم واقع شده و از **سوره‌های مدنی** است. [۱][۲]

فهرست مندرجات

- ۱ - آیه فتح
- ۲ - محور اصلی
- ۳ - مصادیق فتح
- ۴ - ویژگی‌ها
- ۵ - مطالب مهم
- ۶ - کاربرد فقهی
- ۶.۱ - در صلات
- ۷ - فضیلات تلاوت سوره
- ۸ - پانویس
- ۹ - منبع

آیه فتح

چون این سوره با **آیه** ((انا فتحنا لک فتحا مبینا)) آغاز شده است و نوید یک پیروزی بزرگ و درخشان را می‌دهد، به آن «فتح» گفته‌اند. [۳] در آیه اول این سوره از پیروزی بزرگ پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به یاری خدا، یاد شده است؛ فتحی که در **صلح حدیبیه** که در سال ششم از هجرت اتفاق افتاد، فراهم آمد. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم همراه ۱۴۰۰ نفر به **جنگ** با **مشرکان** رفت؛ در حالی که امیدی به بازگشت پیروزمندانه و به **سلامت** نبود؛ ولی سرانجام با **قرارداد آتش بس** ده ساله و بدون درگیری به **مدینه** بازگشتند. همین قرارداد، پیروزی‌های بزرگ دیگری در پی داشت؛ مانند: **فتح خیبر** در سال هفتم هجری، **فتح مکه** همراه دوازده هزار سرباز مسلمان در سال هشتم هجری و مسلمان شدن تعداد زیادی از مشرکان در این فاصله. این‌ها آن «فتح مبین» است که سوره به آن نام مشهور شده است. [۴]

محور اصلی

غرض سوره بیان منتی است که خدای تعالی بر **رسول** خود نهاده، و در این سفر فتحی آشکار نصیبش فرموده. و نیز منتی که بر مؤمنین همراه وی نهاده و مدح شایانی است که از آنان کرده، و وعده جمیلی است که به همه کسانی از ایشان داده که **ایمان** آورده و عمل صالح کرده‌اند. این سوره در **مدینه** نازل شده است.

مصادیق فتح

درباره مصادیق این فتح، میان مفسران نظراتی به قرار ذیل هست:

۱. صلح حدیبیه (مشهورترین نظریه).
۲. فتح خیبر.
۳. فتح مکه.
۴. فتح و پیروزی **سپاه اسلام** در همه جنگ‌ها.

ویژگی‌ها

۱. دارای ۲۹ آیه، ۵۶۰ کلمه و ۲۴۲۸ یا ۲۵۰۹ حرف است.
۲. در ترتیب نزول، یکصد و یازدهمین و در **قرآن کریم** چهل و هشتمین سوره است.
۳. پس از **سوره جمعه** و پیش از **سوره مائده** در سال ششم **هجرت** هنگام بازگشت از صلح حدیبیه نازل شد و از **سوره‌های مدنی** به شمار می‌آید. [۵][۶]
۴. از نظر کمیت از **سوره‌های منانی** و شامل حدود یک حزب قرآن است.
۵. در این سوره، آیه منسوخ نیست؛ اما آیه ناسخ وجود دارد.

مطالب مهم

۱. بشارت به فتح مکه. [۷]
۲. حوادث جریان صلح حدیبیه و بیعت رضوان.
۳. اشاره به کارشکنی‌های منافقان.
۴. اوصاف ویژه پیروان **مکتب مجدی** صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم . [۸][۹][۱۰]

کاربرد فقهی

از آن به مناسبت در باب **صلات** سخن گفته‌اند.

← در صلات

تلاوت سوره فتح در **رکعت** اول **نماز** ویژه نخستین **روز** ماه **رمضان** [۱۱] و نیز در **عمل امر داوود** وارد شده است. [۱۲]

فضیلات تلاوت سوره

از امام **صادق** علیه السلام نقل شده است: «**اموال**، **خانواده** و خدمتکاران خود را با **تلاوت** سوره فتح از **تلف** و نابودی مصون بدارید. هرکس بر تلاوت این **سوره** مداومت داشته باشد، **ندا** کننده‌ای در روز **قیامت** ندا می‌دهد - به گونه‌ای که آفریده‌ها آن را می‌شنوند - تو از **بندگان** مخلص هستی (سپس فرمان می‌دهد) او را به صالحان ملحق کنید» [۱۳]

پانویس

۱. ↑ زرکشی، مجد بن بهادر، ۷۴۵ - ۷۹۴ق، البرهان فی علوم القرآن (باحاشیه)، ج ۱، ص ۱۹۲. [۱]
۲. ↑ طباطبایی، مجد حسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۸، ص ۲۵۱. [۲]
۳. ↑ فتح/سوره ۴۸، آیه ۱. [۳]
۴. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵، تفسیر نمونه، ج ۲۲، ص ۶. [۴]
۵. ↑ سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۱، ص ۴۱. [۵]
۶. ↑ سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۱، ص ۴۲. [۶]
۷. ↑ فیروز آبادی، مجد بن یعقوب، ۷۲۹ - ۸۱۷ق، بصائرذوی التمییزی لطائف الكتاب العزیز، ج ۱، ص ۴۳۲. [۷]
۸. ↑ رامیار، محمود، ۱۳۰۱ - ۱۳۶۳، تاریخ قرآن، ص ۵۸۷. [۸]
۹. ↑ جمعی از محققان، علوم القرآن عندالمفسرین، ج ۱، ص ۳۱۷. [۹]
۱۰. ↑ هاشم زاده هریسی، هاشم، ۱۳۱۷، شناخت سوره‌های قرآن، ص ۳۷۲. [۱۰]
۱۱. ↑ وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۴۱. [۱۱]
۱۲. ↑ مصباح المتجهد، ص ۸۰۷. [۱۲]
۱۳. ↑ وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۵۵. [۱۳]

منبع

- فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم‌السلام، ج ۵، برگرفته از مقاله «فتح». [۱]
- فرهنگ نامه فارسی علوم قرآنی، برگرفته از مقاله «سوره فتح(علوم قرآنی)». [۲]

رده‌های این صفحه : **خواص آیات و سوره** | **سوره‌های قرآن** | **قرآن شناسی**